

Temeljem odredbi čl. 125. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13, 152/14 7/17, 68/18, 98/19, 64/20, 151/22, 156/23), Protokola o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima (Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004.), Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Vlada Republike Hrvatske – Ured za ravnopravnost spolova (2023.), Pravilnika o načinu postupanja odgojno-obrazovnih radnika školskih ustanova u poduzimanju mjera zaštite prava učenika te prijave svakog kršenja tih prava nadležnim tijelima (NN 132/13), Protokola o pokretanju psiholoških kriznih intervencija u sustavu odgoja i obrazovanja (MZO, 2015.), Akcijskog plana za prevenciju nasilja u školama 2020-2024., Strategije Vijeća Europe za prava djeteta (2016.-2021.), Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije – Nove boje znanja, Statuta Škole, Pravilnika o Kućnom redu i Zakona o zaštiti na radu (NN 71/14, 118/14, 154/14, 94/18, 96/18) ravnateljica Škole donosi:

PLAN POSTUPANJA U SLUČAJU SEKSUALNOG NASILJA

Članak 1.

Plan postupanja u slučaju seksualnog nasilja u školi odnosi se na zaštitu učenica i učenika od bilo kojeg oblika seksualnog nasilja te utvrđuje obveze, odgovornosti i protokol postupanja u situacijama seksualnog nasilja u škole, a temelji na Protokolu o postupanju u slučaju seksualnog nasilja. O načinima i koracima postupanja potrebno je upoznati sve djelatnike, učenike i roditelje.

Plan postupanja u slučaju seksualnog nasilja dostupan je na mrežnim stranicama škole.

Članak 2.

Seksualno nasilje je svako neželjeno ponašanje bez dobivenog pristanka, a ono se može počinuti upotrebom vizualnog sadržaja, riječima i/ili fizičkim činom. Osoba koja doživljava seksualno nasilje shvaća ga kao prijetnju, poniženje, povredu i/ili napad. Seksualno nasilje može, ali ne mora, uključivati prijetnju za vlastiti (ili tuđi) život i sigurnost, prinudu ili prisilu.

Seksualno nasilje može biti počinjeno kako nad odraslom osobom, tako i nad djetetom ili maloljetnikom.

Članak 3.

Oblici seksualnog nasilja

1. *Seksualno uznemiravanje* je svaki oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja prema drugoj osobi. Ono se odnosi na neželjena seksualna ponašanja koja mogu, ali ne moraju nužno uključivati fizički dodir.

Seksualno uznemiravanje može biti:

- a) Verbalno uznemiravanje. Ono uključuje eksplicitne ili implicitne seksualne komentare, uvredljive i diskriminirajuće šale, uznemirujuće telefonske pozive i poruke seksualne naravi ili seksualne prijedloge, širenje laži o seksualnosti osobe, njezinu ponašanje i/ili seksualnoj orijentaciji.

- b) Neverbalno uznemiravanje može uključivati nedolične geste ili izlaganje pornografskim sadržajima.
- c) Fizičko uznemiravanje podrazumijeva nepoželjan tjelesni kontakt – od dodirivanja, glađenja, trljanja uz tijelo, štipanja, stajanja suviše blizu, pokazivanja „prostih“ gesta rukama/tijelom, do nagovaranja na spolni odnos. Spolno uznemiravanje uključuje i obećavanje nagrade u zamjenu za seksualne usluge.

2. *Seksualno zlostavljanje* uključuje oblike koji su teži od seksualnog uznemiravanja i obuhvaća širok spektar neželjenih seksualnih ponašanja koja uključuju fizički dodir s nasilnikom (neželjeni/prisilni dodiri tijela, dodirivanje intimnih dijelova tijela, izmanipulirane seksualne aktivnosti, prisiljavanje na masturbaciju).

3. *Silovanje* je jedan od težih oblika seksualnog nasilja koji može ostaviti dugotrajne posljedice, a odnosi se na prisilne seksualne odnose (vaginalni, analni i oralni) penetracijom penisom, drugim dijelovima tijela i/ili predmetima. S obzirom na nasilnika, odnosno počinitelja, razlikujemo silovanje kao sastavni dio nasilja u obitelji, silovanje u vezama, silovanje na spoju, silovanje koje počinu nepoznata osoba, grupno silovanje, silovanje u oružanim sukobima i ratu.

4. Ostali oblici seksualnog nasilja:

- incest (seksualno nasilje između članova obitelji)
- elektroničko seksualno nasilje (nasilje putem interneta, mobitela i drugih elektroničkih uređaja)
- prisilni brakovi (dječji brakovi)
- prisilni pobačaji i/ili prisilna trudnoća
- trgovanje ljudima u svrhu seksualne eksploatacije (većinom djevojčica, djevojaka i žena)
- genitalno sakaćenje
- prisila na prostituciju
- iskorištavanje djece za pornografiju
- sustavno silovanje u oružanim sukobima

Članak 4.

Znakovi koji moguće ukazuju na doživljeno seksualno nasilje:

tjelesni pokazatelji	<p>neposredno: potrgana ili krvava odjeća, modrice, rane i ozljede na tijelu (posebno u predjelu genitalija), problemi s hodanjem, problemi s obavljanjem nužde (problemi s mjehurom, bolovi prilikom mokrenja), nemogućnost mirnog sjedenja (bolovi u predjelu donjeg dijela trbuha i/ili genitalija).</p> <p>nakon nekog vremena: učestale urinarnе infekcije/bol prilikom mokrenja, bol, svrbež i peckanje genitalija, iscjedak, brojne ozljede i ožiljci na tijelu (različito vrijeme nastanka), bolovi u trbuhu i gastrointestinalni problemi, spolno prenosive bolesti i genitalne infekcije, trudnoća/pobačaj</p>
psihički pokazatelji	osjećaj tuge, depresija, osjećaj krivnje, strahovi (npr. strah od određene osobe ili situacije, strah da ostane

	nasamo s nekim), niska razina samopouzdanja, problemi koncentracije i pamćenja, visoka razina emocionalne izoliranosti od članova/ica obitelji i prijatelja/ica, odsustvo emocija (nepokazivanje emocija), suicidalne misli, nedostatak interesa za svakodnevne aktivnosti, nagle promjene raspoloženja, kronične pritužbe koje nemaju opravdane fizičke razloge (umor, nesanica, glavobolje, druge somatske smetnje), preuzimanje odgovornosti za nasilje
Ponašajni pokazatelji	Najlakše ih je zamjetiti, pogotovo kada su direktno vezani uz školu i školski uspjeh. To su: prijava nasilja ili povjeravanje nekoj bliskoj osobi, promjene uobičajenih obrazaca ponašanja, promjene u tjelesnom izgledu i higijenskim navikama, loše ocjene, iznenadan pad razreda, izostanak sa (svih) školskih aktivnosti, odbijanje daljnjeg odlaska u školu ili školovanja, odbijanje djeteta da govori (šutnja kao izbor), regresija, zloupotreba sredstava ovisnosti, poremećaji spavanja (spavanje za vrijeme nastave, nesanica, noćne more), kronični poremećaji prehrane (anoreksija, bulimija), inkontinencija ili mokrenje u krevet, samoozljeđivanje, napadi panike, ponašanje čiji je cilj skretanje pažnje na sebe, teško zadržavanje kontrole i burne reakcije na naoko beznačajan povod, loše socijalne vještine, povlačenje u sebe, izolacija, pokušaj suicida, dobi neprimjereno seksualno ponašanje, nekarakteristično ponašanje koje podsjeća na seksualno, neodgovarajuća ili detaljna znanja o seksu izražena kroz crteže ili verbalno, buntovništvo, bijeg od kuće, delikventno ponašanje

Članak 6.

Ravnateljica Škole odgovorna je osoba za provedbu prevencije seksualnog nasilja školskim preventivnim programom.

Članak 7.

Ukoliko dobiju informaciju ili imaju saznanje o počinjenju seksualnog nasilja, djelatnici Škole dužni su voditi brigu o sigurnosti žrtve i svih osoba koje su izvor informacija o samom nasilju te s njima postupati u skladu s etičkim načelima u svrhu zaštite njihovog dostojanstva.

Članak 8.

Postupanje Škole u slučaju seksualnog nasilja prema Protokolu

1. odmah poduzeti sve mjere da se zaustavi i prekine aktualno nasilno ponašanje prema djetetu;

2. na smiren način saslušati žrtvu nasilja, po mogućnosti od strane stručne osobe te joj pružiti pomoć i potporu;
3. voditi računa da se razgovor vodi u uvjetima i na način prilagođen učenici/ku, da se žrtva ne ispituje i da se ne postavljaju sugestivna pitanja, već na smiren način dopustiti žrtvi da samostalno opiše događaj na način i u opsegu kako to želi;
4. obveza je osobe koja vodi razgovor upoznati učenika, na njemu razumljiv način, s daljnjim postupanjem, osobito o tome da je dužna prijaviti nasilje nadležnim tijelima i o daljnjim očekivanim procedurama;
5. Škola vodi računa da se učenik o događaju ne izjašnjava više puta (po mogućnosti ograničiti razgovor na jedan);
6. odmah po primanju informacije iz koje proizlazi sumnja da je dijete doživjelo seksualno nasilje, ravnatelj/ica Škole ili djelatnik/ica Škole bez odgode prijavljuje sumnju o postojanju kaznenoga ili prekršajnog djela policiji ili državnom odvjetniku te Zavodu. Ukoliko je počinitelj djelatnik/ca ustanove, uz prethodno navedeno, ravnatelj škole poduzima mjere sukladno disciplinskoj odgovornosti počinitelja;
7. poduzeti žurne mjere za sigurnost i zaštitu učenika i obavijestiti roditelje/ skrbnika/ osobu kojoj je povjerena skrb o djetetu, odnosno Zavod ako postoji sumnja da se nasilje dogodilo u obitelji;
8. ukoliko je učeniku potrebna žurna liječnička intervencija ili pregled odmah pozvati službu hitne medicinske pomoći ili na najbrži mogući način, koji ne šteti zdravlju djeteta, otpratiti ili osigurati pratnju djeteta od strane stručne osobe liječniku/ci te sačekati liječničku preporuku o daljnjem postupanju;
9. u slučaju ako su roditelji/skrbnici nedostupni, ne žele se odazvati ili postoji sumnja na zlostavljanje od strane istih, u suradnji s policijom obavijestiti Zavod kako bi se osigurala prisutnost stručnog radnika/ce Zavoda pri razgovoru policijskog službenika s djetetom, odnosno ukoliko se ista ne može osigurati, prisutnost stručnog radnika/ce odgojno-obrazovne i druge ustanove koja skrbi o djeci;
10. dijete žrtvu i osobe koje skrbe o djetetu upoznati o mogućnostima izvaninstitucionalne ili institucionalne pomoći i potpore djetetu;
11. poduzeti mjere za zaštitu privatnosti djeteta žrtve;
12. ako je počinitelj seksualnog nasilja djelatnik/ca Škole, ravnatelj/ica Škole dužan/na je poduzeti mjere zaštite djeteta žrtve i druge djece od kontakta s počiniteljem, preispitivanje radno - pravne i etičke odgovornosti počinitelja te ukoliko se utvrdi odgovornost, odrediti disciplinsku kaznu;
13. u slučaju vršnjačkog seksualnog nasilja dodatno:
  - od strane stručne osobe obaviti razgovor s djetetom koje je počinilo nasilje, ukazati djetetu na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja. Tijekom razgovora posebno obratiti pozornost iznosi li dijete neke okolnosti koje bi ukazivale da je dijete žrtva zanemarivanja ili zlostavljanja u svojoj obitelji ili izvan nje, u kojem slučaju će se odmah izvijestiti Zavod za socijalni rad.
  - pozvati roditelje/skrbnike ili druge osobe koje skrbe o djetetu koje je počinilo nasilje, upoznati ih s događajem, kao i s neprihvatljivošću i štetnošću takvog ponašanja, savjetovati ih s ciljem promjene takvog ponašanja djeteta, te ih pozvati na uključivanje u savjetovanje ili stručnu pomoć,

- dijete na njemu razumljiv i prilagođen način i osobe koje skrbe o djetetu obavijestiti o obvezi prijave nadležnom područnom uredu Zavoda, policiji ili nadležnom državnom odvjetništvu te očekivanim procedurama,
  - poduzeti mjere za zaštitu privatnosti djece,
  - poduzeti mjere za sustavnu i kontinuiranu prevenciju nasilja;
14. u slučaju nasilnog postupanja koje je izazvalo ili može izazvati visoku razinu uznemirenosti i stresa kod druge djece Škola će zatražiti odgovarajuću stručnu psihološku ili socijalno/pedagoško/psihološku pomoć;
15. o svim poduzetim aktivnostima i mjerama radi zaštite djece te svojim opažanjima djelatnici/e Škole dužni su voditi službene bilješke koje predaju ravnatelju/ici Škole, a na zahtjev dostaviti i drugim nadležnim tijelima (policija, državno odvjetništvo sud, Zavod);
16. o postupanju povodom prijave sumnje na seksualno nasilje nad djetetom Škola je dužna najkasnije u roku od 7 dana, obavijestiti:
- a) nadležno ministarstvo
  - b) pravobraniteljicu za djecu
  - c) pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom ukoliko dijete ima teškoće u razvoju
  - d) nadležnog liječnika/cu školske i adolescentne medicine i nadležnog liječnika primarne zdravstvene zaštite (liječnik opće medicine/pedijatar).

Članak 9.

S ciljem prevencije seksualnog nasilja važno je:

- organizirati edukacije za djelatnike/ce kako bi dobili osnovne informacije o seksualnom nasilju, indikatorima i posljedicama, rasprostranjenosti i razlozima neprijavlivanja, predrasudama i pravnoj perspektivi seksualnog nasilja
- u okviru preventivnih aktivnosti održati radionice za učenike s ciljem razvijanja znanja, vještina i kompetencija učenika, usvajanja zdravih životnih navika i stilova, razvijanja komunikacijskih i ponašajnih vještina te osnaživanja pozitivnih individualnih i socijalnih normi
- na satovima razredne zajednice razgovarati o odgovornom seksualnom ponašanju te raditi na razvijanju samopouzdanja i pozitivne slike o sebi
- na roditeljskim sastancima poučiti roditelje uspješnijem roditeljstvu i stvaranju kvalitetnijih odnosa s djecom.

U Zagrebu, 19. siječnja 2024.

Ravnateljica:

Prof. Dana Baftiri, prof.